

ZAKON

***O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH
ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI***

I - Osnovne odredbe

Član 1.

Ovim zakonom se, poštujući vlastita naslijeđa i tradicionalne vrijednosti tolerancije i suživota prisutnih u viševjerskom karakteru Bosne i Hercegovine, a u namjeri da se doprinese unapređivanju međusobnog razumijevanja i poštivanja prava na slobodu savjesti i vjere, uređuje jedinstveni pravni okvir u kojem će sve crkve i vjerske zajednice u Bosni i Hercegovini djelovati i biti izjednačene u pravima i obavezama bez ikakve diskriminacije.

Ovim zakonom garantira se svakom čovjeku pravo na slobodu savjesti i vjere u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustav), najvišim međunarodnim standardima ljudskih prava sadržanih u međunarodnim deklaracijama i konvencijama o slobodi savjesti i vjere, koji su sastavni dio Ustava i pravnog sistema Bosne i Hercegovine.

Član 2.

U svrhe ovog zakona definira se:

1. Diskriminacija, zasnovana na vjeri ili uvjerenju, označava svako isključivanje, ograničavanje, davanje prednosti, izostavljanje ili svako drugo razlikovanje koje je zasnovano na religiji ili uvjerenju, a koje ima cilj ili se njime može postići - direktno ili indirektno, namjerno ili nenamjerno - ukidanje ili umanjivanje priznanja, jednakog uživanja i ostvarivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda u građanskim, političkim, ekonomskim, socijalnim i kulturnim stvarima.
2. Nije diskriminacija, zasnovana na vjeri ili uvjerenju, pravljenje razlikovanja i prednosti od strane crkava i vjerskih zajednica u poštivanju religijskih obaveza i potreba, unutar njih samih, kada crkve i vjerske zajednice ocijene da je to potrebno.
3. Crkve i vjerske zajednice su zajednice, ustanove i organizacije vjernika, osnovane u skladu s vlastitim propisima, naučavanjima, vjerama, tradicijama i praksom, kojima je priznata pravna sposobnost i koje su upisane u Registar crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini.

Član 3.

1. Ovaj zakon primjenjuje se na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.
2. Svi ostali zakoni i propisi u ovoj oblasti moraju biti usklađeni s odredbama ovog zakona.
3. Vlasti entiteta, kantona, Distrikta i općina, prilikom donošenja i u primjeni propisa iz svoje nadležnosti, dužne su osigurati prava na slobodu uživanja i ispovijedanja vjere i zabrane svake diskriminacije zasnovane na vjeri ili drugom uvjerenju.

II - Sloboda ispovijedanja vjere i uvjerenja

Član 4.

1. Svako ima pravo na slobodu vjere i uvjerenja, uključujući slobodu javnog ispovijedanja, odnosno neispovijedanja vjere. Isto tako, svako ima pravo prihvatiti ili promijeniti vjeru, kao i slobodu - bilo sam ili u zajednici s drugima, javno ili privatno - da na bilo koji način očituje svoja vjerska osjećanja i uvjerenja obavljanjem obreda, izvršavanjem i pridržavanjem vjerskih propisa, držanjem do običaja i drugih vjerskih aktivnosti. Svako ima pravo na vjersku pouku, koju će vršiti samo osobe koje na tu službu imenuje službeno tijelo ili predstavnik njegove crkve ili vjerske zajednice, kako u vjerskim ustanovama tako u javnim i privatnim predškolskim ustanovama i osnovnim školama i višim nivoima obrazovanja što će se regulirati posebnim propisima.

2. Crkve i vjerske zajednice u propovijedanju vjere i drugim djelovanjem ne smiju širiti netrpeljivost i predrasude prema drugim crkvama i vjerskim zajednicama i njihovim vjernicima ili građanima bez vjerskog opredjeljenja ili ih onemogućavati u slobodnom javnom očitovanju vjere ili drugog uvjerenja.

3. Crkve i vjerske zajednice ne smiju djelovati svojim sadržajem i načinom obavljanja vjerskih obreda i drugih očitovanja vjere koji su protivni pravnom poretku, javnoj sigurnosti, moralu ili na štetu života i zdravlja, odnosno na štetu prava i sloboda drugih.

Član 5.

1. Zabranjena je svaka diskriminacija koja je zasnovana na vjeri ili uvjerenju a koja je definirana u članu 2.1.

2. Zabranjena su također sljedeća djela:

- a. napadi i uvrede vjerskih službenika;
- b. napadi i oštećenja vjerskih objekata ili druge imovine crkava i vjerskih zajednica;
- c. aktivnosti ili djela usmjerena na raspirivanje vjerske mržnje protiv bilo koje crkve ili vjerske zajednice ili njenih članova;
- d. omalovažavanje ili izrugivanje bilo koje vjere;
- e. javna upotreba službenih simbola, znamenja, atributa i naziva crkve ili vjerske zajednice bez saglasnosti nadležne vlasti crkve ili vjerske zajednice;
- f. osnivanje udruženja vjerskih službenika ili vjernika bez odobrenja nadležne vlasti crkve ili vjerske zajednice, niti postojeća takva udruženja, osnovana bez nadležne crkvene vlasti, mogu postojati bez nadležnog odobrenja;
- g. izazivanje, podržavanje ili pozivanje vjerske netrpeljivosti i mržnje.

Član 6.

1. Crkve i vjerske zajednice imaju utvrđen kodeks vjerskih prava i dužnosti svojih članova koji su u skladu s prirodom njihovog poslanja i drugim uredbama crkve ili vjerske zajednice kojoj pripadaju.

2. U skladu s utvrđenim kodeksom vjerskih prava i dužnosti iz stava 1. ovog člana:

- a) Niko se ne smije prisiljavati ili ometati da očituje svoju vjeru ili uvjerenje, ili da na bilo koji način učestvuje u vjerskim obredima ili svečanostima bilo kojeg obreda ili vjerske aktivnosti svoje crkve ili vjerske zajednice;
- b) Niko se ne smije prisiljavati, direktno ili indirektno, da očituje svoja vjerska uvjerenja;
- c) Niko se ne smije prisiljavati da daje zakletvu koja je suprotna njegovoj vjeri ili uvjerenjima;
- d) Vjerski službenici i oni koji se pripremaju za tu službu bit će izuzeti od služenja vojne službe, ali im se ne može zabraniti služenje vojnog roka ukoliko to zatraže u skladu sa zakonom.

Član 7.

Sloboda vjere ili uvjerenja uključuje pravo svake osobe, odnosno crkve i vjerske zajednice, da može očitovati svoju vjeru ili uvjerenje, bilo pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, uključujući, između ostalih, pravo:

1. Svakodnevno u javnosti iznositi i zastupati načela svoje vjere ili uvjerenja i prema njima se ravnati s tim da ne ugrožava slobodu drugih;
2. Vršiti vjerske obrede u svojim ili zakupljenim, odnosno iznajmljenim zgradama ili prostorijama koje, prema posebnim propisima, ispunjavaju uslove za okupljanje većeg broja osoba, na otvorenim prostorima vjerskih objekata, na grobljima, te domovima i imanjima svojih vjernika;
3. Slobodno i javno organizirati vjerske svečanosti, priredbe i druga vjerska i vjersko-kulturna okupljanja na javnim mjestima u skladu sa zakonom kojim se uređuje okupljanje građana;
4. Ustanovljavati, održavati i upravljati vjerskim ustanovama, uključujući ustanove osnovane radi ispunjenja humanitarnih i obrazovnih ciljeva u skladu sa zakonom;
5. Praviti, tražiti, posjedovati, uvoziti, izvoziti i koristiti predmete i materijale koji se odnose na obrede ili običaje njihove vjere ili uvjerenja u skladu sa zakonom;
6. Ustanovljavati, posjedovati i ukidati sve vrste sredstava javnog informiranja u skladu sa zakonom;
7. Pisati, prevoditi, izdavati knjige, udžbenike i priručnike i širiti odgovarajuće javne proglase u pisanom ili slikovnom obliku u novinama, časopisima, elektronskim medijima i ostalim sredstvima elektronske komunikacije u skladu sa zakonom;
8. Slobodno javno organizirati posjete vjernika i hodočašća vjerskim svečanostima, svetim mjestima, procesijama u zemlji i inozemstvu.

III - Pravni status crkava i vjerskih zajednica

Član 8.

1. Crkve i vjerske zajednice na teritoriji Bosne i Hercegovine imaju status pravne osobe.
2. Ovim zakonom potvrđuje se kontinuitet svojstva pravne osobe historijski zasnovanim crkvama i vjerskim zajednicama u Bosni i Hercegovini u skladu s vjerskim propisima i unutrašnjom organizacijom u Islamskoj zajednici u Bosni i Hercegovini, Srpskoj pravoslavnoj crkvi, Katoličkoj crkvi i Jevrejskoj zajednici Bosne i Hercegovine, kao i svim ostalim crkvama i vjerskim zajednicama kojima je priznato svojstvo pravne osobe prije stupanja na snagu ovog zakona.
3. Nove crkve i vjerske zajednice u Bosni i Hercegovini stiču svojstvo pravne osobe na način predviđen odredbama člana 18. ovog zakona.
4. Sve crkve i vjerske zajednice imat će službene nazive koji su određeni njihovim kanonskim, ustavnim, odnosno statutarnim propisima i kao takvi koristit će se u javnoj upotrebi.
5. Sve crkve i vjerske zajednice mogu osnivati, mijenjati i ukidati svoje unutrašnje organe, odnosno oblike organiziranja koji imaju svojstvo pravne osobe.
6. Sve crkve i vjerske zajednice svojim aktima uređuju koji njihovi unutrašnji organi imaju svojstvo pravne osobe koji će se onda takvima smatrati na teritoriji Bosne i Hercegovine.

7. Crkve i vjerske zajednice u Bosni i Hercegovini mogu se udruživati u saveze crkava i vjerskih zajednica u skladu s ovim zakonom.

8. Crkve i vjerske zajednice i njihovi organizacioni oblici, koji su stekli svojstvo pravne osobe upisom u registar, za svoje obaveze odgovaraju svaki cjelokupnom svojom imovinom u skladu sa zakonom.

Član 9.

Crkve i vjerske zajednice mogu uživati beneficije na osnovu svog statusa i privilegije koje su karakteristične za neprofitabilne organizacije, a u skladu sa ovim zakonom, kao i kanonskim, ustavnim i statutarnim odredbama po kojim se upravlja u crkvama i vjerskim zajednicama pod uslovom ili do granice da ne vrše raspodjelu prihoda ili profita u korist privatnih osoba, osim u slučaju kada same raspodjele imaju legitimnu karitativnu svrhu.

Član 10.

Crkve i vjerske zajednice mogu:

1. Osnivati preduzeća, ustanove i udruženja; sticati, raspolagati i upravljati imovinom, kao i preduzimati druge djelatnosti na osnovu odluka svojih organa i svoga članstva, u skladu sa zakonom;
2. Proizvoditi, nabavljati, uvoziti, izvoziti i širiti vjersku literaturu, štampane i audiovizuelne materijale ili predmete i druga sredstva elektronskog informiranja koja su u upotrebi kod prakticanja i podučavanja vjere, u skladu sa zakonom;
3. Osnivati kulturne, karitativne, zdravstvene i vaspitno-obrazovne ustanove različitog smjera, vrste i stepena, u pravima izjednačene sa ustanovama čiji su osnivači država ili drugi ovlašteni osnivači, i vršiti u njima odgovarajuću djelatnost, te navedenim ustanovama samostalno i neposredno upravljati u skladu sa zakonom;
4. Uspostavljati i održavati međunarodne odnose i kontakte sa crkvama i vjerskim zajednicama i svim drugim subjektima, u skladu s poslanjem crkve, odnosno vjerske zajednice;
5. Raditi sve drugo što pozitivnim zakonima nije zabranjeno.

Član 11.

1. Crkve i vjerske zajednice upravljaju sobom na svom unutrašnjem planu u skladu s vlastitim aktima i naučavanjem, što neće imati nikakvih građansko-pravnih učinaka i što se neće prinudno provoditi od strane javne vlasti niti može biti primjenjivano na one koji nisu članovi.
2. Crkve i vjerske zajednice svoju unutrašnju organizaciju samostalno uređuju u skladu sa svojim internim propisima, zakonima i naučavanjem.
3. Crkve i vjerske zajednice samostalne su pri izboru, imenovanju i smjeni svog osoblja u skladu sa svojim vlastitim zahtjevima, propisima i potrebama.
4. Crkve i vjerske zajednice imaju pravo tražiti i primati dobrovoljne priloge u novcu i druge priloge.

Član 12.

1. Crkve i vjerske zajednice mogu sticati imovinu u skladu sa zakonom.
2. Crkve i vjerske zajednice posjeduju vlastitu imovinu i imovinska prava kojima slobodno raspolažu i upravljaju.
3. Crkve i vjerske zajednice imaju pravo na restituciju oduzete imovine na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine, bez diskriminacije, u skladu sa zakonom.

Član 13.

1. Crkve i vjerske zajednice, njihove ustanove i preduzeća, u skladu sa zakonom, obavezni su plaćati porez i doprinos na zarade zaposlenih radnika (penzijsko, zdravstveno i invalidsko osiguranje), kao i izvršavati sve druge zakonom propisane obaveze.
2. Crkve i vjerske zajednice mogu prikupljati članarinu i dobivati poklone iz zemlje i inozemstva.
3. Donacije i prihodi crkava i vjerskih zajednica tretirat će se u skladu sa zakonima i propisima koji se odnose na neprofitabilne, obrazovne i karitativne organizacije.
4. Država se obavezuje regulirati penzijsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje vjerskih službenika, posebnim propisom, a na poticaj bilo koje institucije iz člana 15. tačke 1. ovog zakona.

IV - Odnos države i crkava i vjerskih zajednica

Član 14.

Crkve i vjerske zajednice odvojene su od države a to znači da:

1. Država ne može priznati status državne vjere ni jednoj vjeri niti status državne crkve ili vjerske zajednice ni jednoj crkvi ili vjerskoj zajednici;
2. Država nema pravo miješati se u unutrašnju organizaciju i poslove crkava i vjerskih zajednica;
3. Nijedna crkva ili vjerska zajednica, ni njeni službenici, ne mogu dobivati posebne privilegije od države u odnosu na druge crkve ili vjerske zajednice i njihove službenike, niti može formalno učestvovati u radu političkih ustanova, osim kako je navedeno u stavu 4. ovog člana;
4. Država može, na osnovu jednakosti prema svima, davati materijalnu podršku crkvama i vjerskim zajednicama za očuvanje kulturne i historijske baštine, zdravstvene djelatnosti, obrazovne, karitativne i socijalne usluge koje pružaju crkve i vjerske zajednice, jedino pod uslovom da crkve i vjerske zajednice spomenute usluge obavljaju bez ikakve diskriminacije, a posebno nediskriminacije na osnovu vjere ili uvjerenja;
5. Crkve i vjerske zajednice u oblasti porodičnog, roditeljskog prava i prava djeteta mogu obavljati funkciju humanitarne, socijalne i zdravstvene pomoći, vaspitanja i obrazovanja, u skladu s odgovarajućim zakonima koji uređuju ta prava i materiju;
6. Javnoj vlasti zabranjeno je bilo kakvo uplitanje prilikom izbora, imenovanja ili smjenjivanja vjerskih velikodostojnika, uspostavljanja struktura crkava i vjerskih zajednica ili organizacija koje vrše službu Božiju i druge obrede;

7. Javno očitovanje vjere ili uvjerenja može biti ograničeno jedino na osnovu zakona i u skladu s međunarodnim standardima kada nadležni organ dokaže da je to neophodno u interesu javne sigurnosti, zaštite zdravlja, javnog morala, ili u cilju zaštite prava i sloboda drugih osoba u skladu s međunarodnopravnim standardima. Crkve i vjerske zajednice imaju pravo žalbe na ovu odluku. žalbeni organ, prije donošenja odluke o žalbi, mora zatražiti od Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine mišljenje u vezi sa slučajem zabrane javnog očitovanja vjere ili uvjerenja.

Član 15.

1. Pitanja od zajedničkog interesa za Bosnu i Hercegovinu i neku ili više crkava i vjerskih zajednica mogu se uređivati i sporazumom koji zaključuje Predsjedništvo BiH, Vijeće ministara, vlade entiteta i crkva, odnosno vjerska zajednica.
2. Za provođenje ovog zakona i drugih propisa kojim se uređuju odnosi između države i crkava i vjerskih zajednica, kao i drugih pitanja značajnih za položaj i djelovanje crkava i vjerskih zajednica, u Zakonu o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine kao nadležno ministarstvo za odnose sa crkvama i vjerskim zajednicama određuje se Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH.

Član 16.

1. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo pravde) donosi propise o uspostavljanju i vođenju jedinstvenog registra za upis svih crkava i vjerskih zajednica, njihovih saveza i organizacionih oblika za koje to zatraži crkva i vjerska zajednica.
2. Registar iz prethodnog stava vodi Ministarstvo pravde.
3. Crkve i vjerske zajednice, odnosno pravne osobe unutar njih iz člana 8. st. 2.,5. i 6. u prijavi za upis u registar daju sljedeće podatke:
 - o nazivu pravne osobe;
 - o sjedištu pravne osobe;
 - o službi osobe ovlaštene za zastupanje pravne osobe;
 - o pečatu i štambilju, koje u svom djelovanju koristi pravna osoba.
4. Neregistrirana, odnosno nova crkva i vjerska zajednica, osim podataka iz prethodnog stava, u prijavi podnosi podatke iz člana 18. ovog zakona.

Član 17.

1. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice ima pravo i obavezu svim državnim, entitetskim, kantonalnim i općinskim vlastima ukazati na slučajeve kršenja prava na slobodu vjere, te zahtijevati preduzimanje zakonom propisanih mjera kojima se sprečavaju takva kršenja.
2. Organ vlasti, kojem se obrati Ministarstvo iz prethodnog stava, dužan je u roku od sedam dana obavijestiti Ministarstvo o mjerama zaštite ugrožene slobode vjere.
3. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice kontaktira i saraduje sa svim registriranim, i onim koje se spremaju za registraciju, crkvama i vjerskim zajednicama i raspravlja o svim pitanjima koja se odnose na slobodu vjere i pravni položaj crkava i vjerskih zajednica u skladu sa Ustavom, međunarodnim konvencijama i ovim zakonom.

V - Osnivanje novih crkava i vjerskih zajednica

Član 18.

1. Novu crkvu ili vjersku zajednicu može osnovati 300 punoljetnih državljana Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihovo entitetsko državljanstvo. Pod istim ili sličnim imenom postojeće crkve ili vjerske zajednice ne može se osnovati nova crkva ili vjerska zajednica. Niko ne može bez saglasnosti nadležne vlasti crkve ili vjerske zajednice koristiti njene službene simbole, znamenja i atribute.
2. Pismena prijava o osnivanju crkve ili vjerske zajednice podnosi se Ministarstvu pravde, a treba sadržavati:
 - Statut ili drugi akt crkve ili vjerske zajednice iz kojeg je vidljiv sadržaj i način ispovijedanja vjere, obavljanja vjerskih obreda, područja i način djelovanja;
 - Dokument o njenom službenom vjerskom naučavanju;
 - Potpise 300 građana-sljedbenika (ime i prezime, dan i mjesto rođenja, sadašnja adresa, jedinstveni matični broj i svojeručni potpis);
 - Odluku o osnivanju, usvojenu od najmanje 30 osnivača crkve ili vjerske zajednice, ime i prezime predstojnika crkve ili vjerske zajednice, njegovog zamjenika ili drugih predstavnika ovlaštenih da zastupaju crkvu ili vjersku zajednicu pred državnim organima.
3. U roku od 30 dana nakon podnesene prijave o osnivanju crkve ili vjerske zajednice, Ministarstvo pravde donosi rješenje o upisu u registar crkava i vjerskih zajednica.
4. Ministarstvo će, razmatrajući zahtjeve iz prethodnih stavova ovog člana, poštivati pravo svake crkve i vjerske zajednice na samostalnost u organizaciji vlastitih poslova pod uslovom da se to uredi u skladu sa ustavnim odredbama, ovim zakonom i međunarodnim pravom.
5. Ministarstvo može odbiti zahtjev za registraciju samo ako ocijeni da su sadržaj i način obavljanja vjerskih obreda i drugih očitovanja vjere protivni pravnom poretku, javnom moralu ili štete životu i zdravlju ili drugim pravima i slobodama vjernika i građana.
6. Ukoliko ni u roku 60 dana Ministarstvo ne donese rješenje o upisu u registar, nova crkva ili vjerska zajednica smatrat će se registriranom istekom 60 dana nakon datuma podnošenja prijave za registraciju crkve ili vjerske zajednice. Svojestvo pravne osobe ima pravnu snagu od dana donošenja rješenja o registraciji.
7. Protiv registracije, obavljene na način predviđen prethodnim stavom ili odbijanja registracije nove crkve, odnosno vjerske zajednice, podnosilac prijave ili registrirana crkva, odnosno vjerska zajednica, mogu uložiti žalbu Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na registraciju crkve ili vjerske zajednice, koje donosi konačno rješenje o registriranju ili odbija registraciju. žalba se može zasnivati i na razlozima da se legalizacijom dotične crkve ili vjerske zajednice krše odredbe Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenih protokola, kao i odredbe iz drugih međunarodnih ugovora koje se odnose na slobodu vjere i druge slobode i prava.
8. Protiv konačnog rješenja spor se može pokrenuti u roku od tri mjeseca pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Član 19.

Savezi crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini

1. Dvije ili više crkava i vjerskih zajednica iz Bosne i Hercegovine mogu osnivati saveze crkava i vjerskih zajednica.
2. Savezi se ustanovljuju sporazumom, izjavom ili drugim dokumentom u kojem su pobrojani osnivači, definirani ciljevi osnivanja saveza, način formiranja zajedničke upravljačko-predstavničke strukture, vrijeme na koje je osnovana.
3. Savezi crkava ili vjerskih zajednica, koji su ustanovljeni na osnovu člana 19.2., upisom u registar, imaju status pravne osobe.

VI - Prijelazne i završne odredbe

Član 20.

1. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, u roku šest mjeseci nakon stupanja na snagu ovog zakona, donijet će uputstvo radi provođenja ovog zakona.
2. Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica SRBiH ("Službeni list SRBiH", broj 36/76).

Član 21.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".